

Hirvensalon Omakotiyhdistys ry 70 vuotta
Ajanjakson 1989-2009 historia

www.hirvensalonomakotiyhdistys.fi

Omakotiyhdistys täyttää 70 vuotta

Yhdistyksemme perustamisen aikoihin Hirvensaloon tultiin kaupungista lossilla tai veneellä. Hirvensalolaiset elivät omaa elämäänsä saarella, ja vain pieni osa väestä kävi työssä mantereella. Tämän vuoksi kaupunki ei ollut erityisen kiinnostunut Hirvensalon kehittämisestä.

Toisin on nyt. Sauremme on Turun tärkein ja nopeimmin kasvava asuinalue. Siksi seuraava lainaus yhdistyksemme säännöistä on entistä ajankohtaisempi juuri nyt.

Sääntöjemme mukaan yhdistyksen tarkoituksena on “toimia pienkiinteistönomistajien yhdyssiteenä ja valvoa heidän taloudellisia ja paikallisia etujaan sekä edistää heidän kiinteistön omistusta ja hallintaa koskevia harrastuksiaan.”

Lainaus säännöistä on vuodelta 1939, ja se tuntuu ehkä hieman vanhahtavalta. Silti se sisältää yhä olennaisen osan toimintatavoitteistamme. Edelleen joudumme pohtimaan sauremme kaavoitusta ja rakentamista sekä sitä, miten palvelut saadaan turvattua saarelaisille. Sauremme herkkä ympäristö kärsii liiallisesta rakentamisesta ja asukasmäärän lisääntymisestä.

Uskon, että tämä historiikki tuo valaistusta työhön, jota olemme tehneet tinkimättömästi menneinä vuosikymmeninä, mutta antaa vision myös tulevaisuuden toimintaan.

Haluamme säilyttää sauremme elämänmuodon nyt ja tulevaisuudessa.

Turun Hirvensalossa 14.07.2009

Hannu Harittu
Hirvensalon Omakotiyhdistys ry
puheenjohtaja

Matti Äärilä

SISÄLLYS:

Johdanto.....	5
Yhdistyksen 50-vuotisjuhla.....	6
Turun yleiskaava 2010.....	7
Uusi silta ja Pitkäsalmen venevalkaman vuokraoikeus.....	10
Venevalkamaprojekti toteutuu.....	12
Lasten maailman peikko.....	17
Yhteistoimintaa muiden järjestöjen kanssa.....	20
Edunvalvontatoimintaa ja sisäistä kehitystä.....	22
Huvi- ja virkistystoimintaa.....	26
Hirvensalon osayleiskaava 2020.....	27
Lopuksi.....	31
LIITE: Puheenjohtajat 1989-2009.....	33

Kirjoittaja: Kristian Lehtonen 2009

Valokuvat: HOKY ry, Matti Äärilä, Hannu Harittu, Kristian Lehtonen, Markus Salo, Eija Mujunen

Matti Äärilä

Johdanto

Hirvensalon Omakotiyhdistys ry on aatteellinen, poliittisesti sitoutumaton yhdistys, jonka tehtävänä on toimia hirvensalolaisten pienkiinteistönomistajien yhdyssiteenä sekä valvoa heidän alueellisia, paikallisia ja taloudellisia etujaan. Vuonna 2009 se on toteuttanut tuota sääntöihinsä ylös kirjattua tarkoitustaan jo 70 vuoden ajan: se merkittiin yhdistysrekisteriin juuri ennen talvisotaa vuonna 1939. Tämä kirjoitus on laadittu juhlavuoden kunniaksi.

Hirvensaloa kannattaa vaalia ja vartioida. Se on Turun keskustan välittömässä läheisyydessä sijaitseva oma kokonaisuutensa, joka osaltaan identifioituu jo saaristoon. Meri ja luonto ovat siellä kaikkialla läsnä.

Omakotiasumisen puolestapuhujan roolin lisäksi onkin Omakotiyhdistyksellä ollut perinteisesti myös Hirvensalon kaikinpuolisen ainutlaatuisuuden puolustajan rooli.

Yhdistyksen toiminnan moottoreina ovat aina toimineet puheenjohtaja, johtokunta, erilaiset toimikunnat sekä työvaliokunta, joka on hoitanut johtokunnan juoksevia asioita aikana, jolloin se ei ole ollut koolla. Vuosikokouksen valitsema johtokunta on viime vuosikymmeninä ollut 16-jäseninen, ja se on pyritty valitsemaan niin, että siinä olisivat kaikki Hirvensalon alueet edustettuina. Toimikuntien määrä on vaihdellut kulloisenkin tilanteen mukaan, ja niiden kokoonpanoistaon

päätetty joku vuosikokouksissa tahi johtokunnan sisällä.

Yhdistyksen yleistä kehitystä ovat vieneet eteenpäin etenkin sen tietyt poikkeuksellisen tarmokkaat jäsenet. Seitsemän vuosikymmenen aikana on Hirvensalon Omakotiyhdistyksellä ollut 11 puheenjohtajaa. Heidän johtamanaan yhdistys on kulkenut läpi monenlaisten aikojen.

Alussa ei saarella ollut vesi-, sähkö- tahi puhelinjohtoja eikä edes mantereelle johtavaa siltaa. Niu-koissa oloissa piti ne kaikki saada aikaan ikään kuin taistellen, puoliväkisin ja talkootöillä. Sittemmin on yleinen elintaso kohonnut huimasti. Yhdistyksen huolenaiheet eivät sinänsä kuitenkaan ole muuttuneet. Infrastruktuuriin, liikenneyhteyksiin ja asumisolojen parantamiseen liittyvät kysymykset ovat olleet esillä jatkuvasti, vuosikymmenestä toiseen.

Monet yhdistyksen vanhoista kantavista voimista ovat jo poissa. Uusia on kuitenkin tullut heidän tilalleen. Kaikki he ovat tehneet omat uhrauksensa hirvensalolaisten yhteisten asioiden eteen.

Tämä historiikki on jatkoa Hirvensalon Omakotiyhdistyksen kunniajäsenen ja entisen puheenjohtajan Keijo Korkkan laatimalle 50-vuotishistoriikille. Tässä luodaan silmäys yhdistyksen toimintaan vuosien 1989–2009 välillä, aikakauteen,

joka merkitsi suuren muutoksen tuloa saarelle.

Yhdistyksen 50-vuotisjuhla

Vuosi 1989 oli Hirvensalon Omakotiyhdistyksen toiminnan 50-vuotisjuhlavuosi. Se huipentui syyskuun alussa järjestettyihin juhlallisuuksiin.

Juhlasunnuntai 3.9. käynnistyi niin, että yhdistyksen puheenjohtaja Keijo Korkka, sihteeri Esa Lehtinen ja naistoimikunnan puheenjohtaja Kaarina Lautkankare kävivät laskemassa kukat yhdistyksen entisten puheenjohtajien haudoille. Eleellä tahdottiin kunnioittaa noiden yhdistyksen toiminnassa uurastaneiden viiden miehen työtä ja muistoa. Varsinaiset juhlallisuudet alkoivat Hirvensalon kirkossa. Siellä myös vihittiin käyttöön yhdistyksen uusi lippu, jonka nauлаustilaisuus oli järjestetty edellisen kuun lopussa. Kirkonmenojen jälkeen oli seurakuntasalissa vuorossa onnittelujen vastaanotto, ja sen jälkeen siirryttiin pääjuhlapaikalle, Moikoisten koulutalolle.

Puheenjohtaja Keijo Korkka oli juhlavuoden kunniaksi laatinut yhdistyksen toiminnan historiikin, joka virallisesti julkaistiin juhlien yhteydessä. Teoksessa Korkka esittelee lukijalle puolen vuosisadan

verran Hirvensalon historiaa ja luo lopussa katseen myös tulevaisuuteen. Hirvensalo oli tuolloin muutoksen aikakauden edessä. Saaresta oli tulossa kaupungin pääkasvusuunta. Korkka toivoi, että kaupungin päättäjiltä löytyisi tulevaisuudessa tarpeeksi viisautta niin, ettei saaren ainutlaatuisuutta pilattaisi lyhytnäköisillä päätöksillä. “Järkevällä pientalovaltaisella rakentamisella”, kirjoittaa hän, “Hirvensalosta kehitty viihtyisiä asuinalue”.

Historiikin kirjoittaminen ja 50-vuotisjuhluvuosi olivat Keijo Korkan viimeisiä voimainponnistuksia yhdistyksen puheenjohtajana. Häntä puheenjohtajana seurasi Hannu Stenman. Korkka jatkoi toimintaa aktiivisena jäsenenä yhdistyksen johtokunnassa vielä ainakin seuraavan kahden vuosikymmenen ajan. Hänestä tuli yhdistyksen kolmas kunniajäsen vuonna 1999. Yhdistyksen 70-vuotishistoriikka hän ei kuitenkaan halunnut enää kirjoittaa: hän ei pitänyt siitä suunnasta, johon saaren kehitys oli kulkenut.

Turun yleiskaava 2010

Kaupungin uudet kaavoitussuunnitelmat olivat herättäneet suuressa osassa hirvensalolaisia huolta 1980-luvun lähetessä loppuaan. Saaren

Rakentaminen oli kiihtymässä Hirvensalossa 1980-luvun lähetessä loppuaan. Kuvat: Matti Äärilä.

rakentamista ja käyttöä oli säädellyt kaupunginvaltuuston vuonna 1985 hyväksymä osayleiskaava, jonka mukaan saaren rakentamisen oli

tapahduttava pientalovaltaisesti. Nyt oltiin laatimassa yleiskaavan tarkistusta, jota kutsuttiin nimellä Turun yleiskaava 2010. Sen tarkoituksena oli muodostaa koko kaupungin osayleis- ja asemakaavoin toteutetusta rakentamisesta kokonaisuus.

Yleiskaavan tarkistus koski voimakkaasti myös Hirvensaloa. Kaupunginjohdossa oli muun muassa esiintynyt näkemyksiä, että Hirvensalo oli muuttumassa elitistiseksi asuinalueeksi, ja sen toimesta oli laadittu suunnitelmia uusista kerrostalotaloista. Sellaiset suunnitelmat – kuten myös väitteet alueen elitistisöitymisestä – tuntuivat saarelaisista vierailta.

Pientaloasuminen on elämänmuoto ja elämänasenne, ja sen puolustaminen on omanlaistaan aatteellisuutta. Hirvensalossa haluttiin puolustaa siellä hyväksi koettua elämänmuotoa.

Hirvensalolaiset yhdistykset ja seurat toimittivat kaupungin virkamiesjohdolle lokakuussa 1989 kirjelmän, jossa ne ilmoittivat vastustavansa uusia suunnitelmia. Aiheeseen liittyen oli tehty kysely, johon oli vastannut 507 saarella ja mannermaalla asuvaa turkulaista. Vastanneista 85 % oli sitä mieltä, että Hirvensalon ja Turun muun saarirakentamisen pitäisi perustua pientalorakentamiseen. Kirjelmän allekirjoittajien mukaan pitäisi

Hirvensalo kaavoittaa “vireäksi, asukasmäärältään riittävän suureksi, mutta ihmisläheiseksi pientaloyhdyskunnaksi”.

Seuraavassa vaiheessa järjestettiin Hirvensalo-seuran ja Hirvensalon Omakotiyhdistyksen aloitteesta ideakilpailu, jolla pyrittiin alueen kasvupaineiden edessä saamaan aikaan koko saarelle yleiskaavallinen, alueen perinteiseen pientalovaltaisuuteen pohjautuva rakennussuunnitelma. Ideakilpailun yhteydessä kiteytyi entisestään näkemys siitä, että saaren rakennussuunnittelun pitäisi edetä suunnitelmallisesti kokonaisuutena. Sitä suurempi oli pettymys, kun saatiin tietää, että kaupungin asemakaavaosasto oli valmistelemassa ainoastaan saaren pohjoisosan käsittävää osayleiskaavaa. Pelättiin, että sitä myötä hukattaisiin Hirvensalon “sijainnin sekä luonnon ja maiseman hyvin huomioon ottava yleiskaavallinen kokonaisratkaisu”.

Oltiin Hirvensalon toisen suuren murroksen edessä. Täysin maatalousvaltainen saari oli ensimmäistä kertaa herätetty horroksestaan karjalaisiirtolaisten tulon myötä sodan jälkeen. Nyt olivat vielä suuremmat väestömassat tulossa. Se oli ennen kaikkea suuri haaste. Turun yleiskaava 2010:n mukaan piti Hirvensalon asukasmäärä kaksinkertaistaa.

Rakennustyömaat ovat olleet hyvin tuttu näky Hirvensalossa jo kaksi vuosikymmentä. Saaresta tuli yksi kaupungin pääkasvusuunnista. Kuvat: Matti Äärilä.

Saaren pohjoisosaan, Arolaan, oli tulossa “mammuttimainen” kerrostaloalue ja sen liikennettä syöttämään Särkilahden maisemaa halkova tie.

Ensimmäinen näkyvä merkki 1980- ja 90-lukujen vaihteen suunnitelmista oli kaavoituksellisesti täysin muusta saaresta poikkeavan Haarlan kerrostaloalueen rakentaminen saaren eteläosaan 1990-luvun alkupuolella. Melkein saman tien saivat päättäjätkin huomata, ettei “herkkään saaristomaisemaan puhkotusta”

Haarlasta tullut erityisen onnistunut aluetta. Turun asemakaavapäällikkö Timo Hintsasen mukaan oli Haarlassa toteutettu *kaikki matalaksi isoilla koneilla* –rakentamista, joka oli hänen näkemyksensä mukaan puhtaasti turkulainen ilmiö. Hänen mielestään oli kaavoitukseen ja tonttimaan käyttöön asetettava vastedes tiukempia vaatimuksia.

Myös asemakaavoituksen yksityiskohdat aiheuttivat koko ajan huolta Omakotiyhdistyksen piirissä. Varsinkin tonttien koon jatkuva

pienentyminen aiheutti kummas-
tusta. Honkaistenrannan, Moikoisten
ja Kukolan uusien alueiden tontti-
kokojen olisi haluttu olevan ainakin
edes 600 neliömetrin luokkaa. Ne
kuitenkin pienenevät jopa 500 neliön
kokoon.

Uusi silta ja Pitkäsalmen vенеvalkaman vuokraoikeus

Hirvensalolaisten mielissä oli 1980-
luvun loppupuoliskolla kaavoitus-
asioiden lisäksi yhä se sama asia,
jonka puolesta oli käyty taistelua jo
vuosisadan alusta asti – siltayhteys
mantereelta Hirvensaloon. Vuonna
1949 rakennettu avattava silta oli

vuonna 1968 korvattu pukkisillalla,
mutta kahdenkymmenen vuoden
käyttö oli saattanut senkin vaaralli-
sen huonoon kuntoon. Myöskään
kapasiteetiltaan se ei enää pystynyt
vastaamaan kasvavien liikenne-
määrien asettamiin vaatimuksiin.
Modernin sillan tarve kasvoi koko
ajan. Suunnitelmat etenivät kuitenkin
hitaasti, ja tuskastuminen saarella
kasvoi.

Kaupunginvaltuusto teki
päätöksen uuden sillan rakentami-
sesta vihdoin vuoden 1988 alussa.
Päätös aiheutti ristiriitaisia tunteita ja
vastustusta. Silta oli saaren eri

***Vuonna 1968 rakennettu pukkisilta,
joka 20 vuoden käytön jälkeen oli
vaarallisen huonossa kunnossa.
Kuva: Matti Äärilä.***

yhdistysten suositusten vastaisesti päätetty rakentaa mantereella sijaitsevan Pihlajaniemen ja Hirvensalon puolen Honkaistenrannan välille, ja sen rakentaminen edellytti useiden tonttien lunastamista kaupungille Honkaistenrannassa. Huolta aiheutti myös muun muassa sillan korkeus, jota pidettiin liian matalana meritieliikennettä ajatellen. Toisaalta oli sillan paikka ollut kaavoissa jo pitkään. Se kulki “kalliolta kalliolle” ja oli sinänsä koko lailla luonnollinen valinta.

Samoihin aikoihin oli käynnissä toinen prosessi, johon uuden sillan rakentamispäätös tuli sittemmin tiiviisti kietoutumaan. Hirvensalon Pitkäsalmeen, Pitkäsalmekadun päähän oli nimittäin kaavoitettu venevalkama-alue, jonka vuokraoikeutta oli kaupungilta anomassa toistakymmentä hakijaa. Yksi hakijoista oli Hirvensalon Omakotiyhdistys. Se oli kuitenkin Keijo Korkan mukaan hakijoista vähäpätöisimpien joukossa, eikä sen sopinut odottaa asiassa minkäänlaista omalta kannaltaan suotuisaa päätöstä.

Korkka kävi asiasta neuvotteluja kaupungin mittausosaston kanssa, ja viesti oli selvä: Yhdistykselle ei aluetta tulla vuokraamaan. – Sittenpä ei siltaakaan aivan lähiaikoina rakenneta, viesti Korkka takaisin. Yhdistyksellä oli eräs valttikortti taskussaan. – Kaupungin

kiinnostus heräsi saman tien.

“Se oli melkeinpä kuin kiristystä”, totesi Korkka myöhemmin humoristisesti.

Suunnitellun sillan Hirvensalon-puoleisessa päässä, Honkaistenrannassa, sijaitsi Hirvensalon Omakotiyhdistyksen omistuksessa vuodesta 1955 asti ollut tontti, Moikkoisten yksinäistalon tila Moikkois 10. Yhdistys oli saanut sen aikoinaan lahjoituksena palo-sammutusvälineosuuskunnalta. Se oli yhdistyksen omistuksessa olleista maa-alueista viimeinen. Ajatuksena oli, että ikään kuin kompensationsa tontin lunastuksesta ilman pakko-lunastusmenettelyä olisi kaupunki vuokrannut Pitkäsalmen venevalkama-alueen Hirvensalon Omakotiyhdistykselle.

Neuvottelujen jälkeen asiasta sovittiin, ja kaupungin mittausosasto antoi yhdistykselle venevalkaman vuokratarjouksen samassa yhteydessä kun Moikkois 10 –tontin ostarjouksen. Kokouksessaan 5.4.1990 päätti yhdistyksen johtokunta hyväksyä molempien ehdot. Kaupunkikirja allekirjoitettiin saman vuoden joulukuussa, ja sen ehtoihin sisältyi mahdollisuus vuokrata venevalkama kahden vuoden sisällä.

Hirvensalon Honkaistenrannan päässä jouduttiin uuden sillan tieltä jopa purkamaan taloja. Alemmassa kuvassa vanhaa pukkisiltaa puretaan. Kuvat: Eija Mujunen.

Venevalkamaprojekti toteutuu

Keijo Korkka ja Omakotiyhdistyksen sihteeri Esa Lehtinen soutelivat ja kuhkivat kesällä ja syksyllä 1990 pitkin venevalkaman rantoja. He mittailivat rautatangolla pohjasyvyksiä. Paikalla oli liejupohja. Koko alue oli kaislikon valtaama. Projektin laajamittaisuus ja kalleus loivat varjonsa noiden miesten ylle.

Tontti oli “vaikea luonnontilassa”, ja alueen käyttöönotto edellyttäisi tarkan suunnitelman tekoa, tarvekartoitusta, laajennusmahdollisuuksien selvittämistä sekä kustannusarvion laatimista. Polttavin asia oli tietysti kysymys rahoituksesta.

Yhdistyksellä itsellään ei tarvittavan kaltaisia varoja ollut käytettävissään. Pankkilainan ottamisen mahdollisuuksia selvitettiin. Ajatus toisenlaisesta rahoitusvaihtoehdosta oli kuitenkin sekin jo kypsässä.

Omakotiyhdistys lähetti keväällä 1991 kaikille hirvensalolaisille kyselykirjeen, jossa tiedusteltiin näiden halukkuutta käyttää tulevaa venevalkamaa. Se oli tärkeä kirje. Projekti oli nimittäin päätetty toteuttaa ns. osuuskuntaperiaatteella. Venepaikkoja oli tarkoitus rakentaa sata kappaletta, ja jokaiselle niistä tulisi rannan pysäköintialueelle myös yksi autopaikka; ne luovutettaisiin käyttäjille etukäteen maksettavaa osuusmaksua vastaan. Kukaan osuusmaksu olisi koroton laina yhdistykselle, ja siitä saatavaa velkakirjaa vastaan vuokraisi yhdistys lainantajalle venevalkamasta vene- ja autopaikat.

Kyselyyn tuli suuri määrä vastauksia. Peräti 90 vastanneista ilmoitti olevansa “erittäin kiinnostunut” venepaikasta, ja 36 vastaajaa ilmoitti olevansa alustavasti asiasta kiinnostunut. Yhdistyksen vuosi-

Hirvensalon Omakotiyhdistyksen johtokunnan jäseniä Turun kaupunginjohtaja Juhani Lepän vierellä Hirvensalon uuden sillan avajaisissa vuonna 1993. Vasemmalla Jari Hlavaty, megafoniin puhuvan Lepän oikealla puolella Esa Lehtinen; hänen oikealla puolellaan yhdistyksen silloinen puheenjohtaja Risto Järvinen. Kuva: Matti Äärilä.

kokouksessa syyskuussa päätettiin yksimielisesti ryhtyä toteuttamaan hanketta.

Rakennussuunnittelu eteni rahoitussuunnittelun rinnalla omalla painollaan. Rakennusmestari Lasse Hurme laati tontin käytölle suunnitelman. Neljä eri urakoitsijaa

tarjosi ruoppauksen sekä kolmen laiturin rakentamisen toteuttamista. Ruoppaussopimus solmittiin lopulta Saaristomeren Ruoppaus Oy:n kanssa. Insinööritoimisto Sauli Maanpää teki maaperäsuunnitelman – siihen kuului esimerkiksi pohjatutkimus sekä toimenpide-

suunnitelma ruoppausreunan tukemiseksi niin, etteivät “parkkipaikan maamassat muljahtaisi ruoppauskuoppaan”. Rannanrakennussuunnitelma valmistui vuoden lopussa. Sähkösuunnitelman puolestaan laati Esa Lehtinen, ja se hyväksyttiin Turun Energialaitoksella.

Erilaiset rakennuslupa-anomusmenettelyt olivat tärkeä osa hanketta. Ruopattujen maamassojen läjityslupa saatiin kaupungin rakennusvirastolta. Maa-aines tuli läjittää venevalkaman naapurissa sijainneen tilan rantapellolle ja rantaan, joissa se piti vielä tasoittaa ja siistiä. Rakennuslupa piti hakea vesioikeudelta, taholta, joka nykyisin tunnetaan nimellä ympäristölupa-virasto.

Ruopattavan altaan ja väylän syvyyden tuli olla 2,2 metriä, jotta myös syvällä uivilla veneillä olisi mahdollisuus tulla laituriin. Tietyissä kohdissa oli kalliota ja kovaa moreenia vastassa niin, että suunnitelmia jouduttiin hieman muuttamaan. Ruoppauksen esiin tuomasta kallios- ta johtuen eivät myöskään puupaalut sopineet käytettäväksi veneiden kiinnitykseen. Oli hankittava poijuja. Sauli Maanpään toimiston tekemään rantavallin rakennussuunnitelmaan nojautuen tilattiin siihen liittyvät työsuoritukset Saaristomeren Ruoppaus Oy:ltä sekä E & M Systems Oy:ltä. Kiviä vallia varten saa-

tiin eräästä purettavana olleesta navetasta. Betonilaiturit tilattiin Byratek Oy:ltä.

Ruoppausurakka, maavallin ja pysäköintialueen rakennustyöt sekä laiturien asennustyöt olivat pääosiltaan valmiit toukokuussa 1992. Pysäköintialuetta täytettiin “ilmaisuuden puitteissa” pitkin kesää, ja syyskuussa järjestettiin talkoot, joilla aluetta somistettiin. Lisäksi työvoimatoimisto tarjosi mahdollisuutta saada yhdistyksen käyttöön sille ilmaista työvoimaa. Kesäkaudeksi 1993 tuli valkama-alueelle töihin mies nimeltä Jaakko Vihervaara, joka hoiti työnsä yhdistyksen ohjauksessa erinomaisella tavalla. Sittemmin tuli yhdistyksen palveluksessa työskentelemään työllistettyjä useana kesänä.

Venevalkama vihittiin virallisesti käyttöön Hirvensalopäivien yhteydessä 14.8.1993. Vihkimisen suoritti Turun silloinen apulaiskaupunginjohtaja Armas Lahoniitty. Yhteensä 108 venepaikasta oli siihen mennessä lunastettu 80 kappaletta. Työ alueen parantamiseksi jatkui syksyllä alueen sähköistyk- sellä, jonka hoiti Esa Lehtinen, ja pysäköintialueen sepelöinnillä. Myös rannan valaistus toteutettiin tuolloin.

Seuraavina kesinä järjestettiin alueella jälleen talkoita, joiden yhteydessä muun muassa istutettiin puita sekä aidoiksi ruusupensaita.

Yllä: Pitkäsalmen Venevalkaman vihkijäisissä elokuussa 1993 Sampo-yhtymä luovutti Omakotiyhdistykselle onnittelulahjan. Kuvassa pelastusrengasta vastaanottamassa yhdistyksen venevalkamavastaava Hannu Stenman. Hänen vierellään silloinen apulaiskaupunginjohtaja Armas Lahoniitty. Oikealla: Yhdistyksen entinen puheenjohtaja Keijo Korkka puhumassa vihkijäisissä. Kuvat: Matti Äärilä.

Yhdistystoiminnan puitteissa toteutettu hanke, joka olisi ollut melkoinen voimainponnistus liikeyrityksellekin, vaati johtokunnan jäseniltä

kokonaisvaltaista omistautumista. Ongelmia liiasta vapaa-ajasta ei ai-

nakaan päässyt kehittymään. Hannu Stenmanin olohuoneessa olivat toimintasuunnitelmiaan hiovat johtokunnan jäsenet erittäin tuttu näky.

Pahimman lama-ajan puristuksessa käynnissä ollut hanke vaati myös henkilökohtaista riskinottoa. Esimerkiksi huhtikuussa 1993 piti maksaa Saaristomerellä Ruoppaus Oy:n erääntynyt 20 000 markan lasku, vaikkei yhdistyksellä itsellään ollut siihen juuri sillä hetkellä mahdollisuutta. Silloin sovittiin, että Hannu Stenman, Risto Järvinen ja Esa Lehtinen antavat kukin korotoman lainan yhdistykselle niin, että lasku voidaan maksaa.

Kuvia venevalkamasta kesäkuulta 2009. Kuvat: Markus Salo.

Hannu Stenman jätti paikkansa yhdistyksen puheenjohtajana vuonna 1993. Hänen jälkeensä tehtävää tuli hoitamaan Risto Järvinen. Stenman jatkoi toimintaansa venevalkama-toimikunnan puheenjohtajana sekä venevalkamavastaavana. Hän toimii samassa asemassa vielä tätä kirjoitettaessakin, 16 vuotta myöhemmin.

Lasten maailman peikko

Turun kaupunki vuokrasi vuonna 1983 kahdesta yksinäistalon tilasta muodostetun noin 95 000 m² suuruisen maa-alueen Turun Slalomin Tuki ry –nimiselle yhdistykselle hiihtokeskustoimintaa varten. Yhdistys rakensi alueelle talkoovoimin hiihtokeskuksen laskettelurinteineen, ja siitä tuli suosittu talviurheilupaikka.

Alueen tuntumaan suunniteltiin alusta asti myös erilaista kesätoimintaa. Hankkeista merkittävin tähtäsi eräänlaisen lasten puuhamaa –tyyppisen leikki- ja seikkailukeskuksen rakentamiseen. Alkuvaiheessa sen niminä olivat FinFun ja Lasten maailma. Perustettiin Lasten Maailma Oy, jossa kaupunki oli osakkaana.

Puuhamaasuunnitelmat näyttivät Hirvensalon Omakotiyhdistyksen näkökulmasta katsottuna

aluksi hyvin miellyttäviltä. Visiot keinuissa ilakoivista lapsista, solisevista puroista ja nurmikoilla loikkivista pupujusseista täyttivät johtokunnankin jäsenten mielikuvat. Paratiisin kuvasto katosi sittemmin kuin taikaiskusta, kun hankkeen pohjimmainen suurisuuntaisuus alkoi paljastua. Ajatukset satatuhatpäisistä kävijämääristä ja kallioihin louhitavista tunneleista muuttivat seesteiset tulevaisuudennäkymät painajaismaisemiksi.

Omakotiyhdistys alkoi vastustaa hanketta. Vuosina 1985–87 se laati yksinään ja yhdessä saaren muiden järjestöjen kanssa lukuisia valituksia ja muistutuksia, jotka liittyivät Lasten maailma –hankkeeseen.

Lasten maailmaa koskevat suunnitelmat elivät 1980-luvun puolivälin jälkeen vuosikaudet hiljaiseloa, kunnes ne jälleen aktivoituivat 1990-luvun puoliväliä lähestyttäessä. Slalomin Tuki ry meni konkurssiin, ja alueen vuokraoikeus annettiin kahden liikemiehen perustamalle osakeyhtiölle samoin edullisin ehdoin kuin aikoinaan talkoovoimin aluetta rakentaneelle Slalomin Tuki ry:lle. Kaupungin kiinteistö- ja rakennustoimen lautakunnan päätöksellä lokakuussa 1994 tehtiin vuokrasopimukseen muutos, jonka mukaan alue vuokrataan hiihtokeskus- sekä lasten leikki- ja

seikkailutoimintaa varten. Siinä mainittiin myös, että vuokrakauden ensimmäisenä viitenä vuotena ei vuokraa peritä niin kauan, kun toiminnan tarkoituksena ei ole “liiketaloudellisen voiton saavuttaminen”.

Omakotiyhdistys teki kaupunginhallitukselle valituksen päätöksestä ja väitti sen perustuvan lainvastaiseen ja virheelliseen menettelyyn. Sen mukaan oli väärin vuokrata alue liikeyritykselle samoilla ehdoilla kuin urheiluseuralle. Yhdistyksen mukaan oli myös naiivia olettaa, ettei liikeyritysten toiminnan tähtäimessä olisi liikevoiton saavuttaminen.

Kaupunginhallituksen päätöksellä yhdistyksen valitus kuitenkin hylättiin. Uusi sopimus jäi voimaan.

Omakotiyhdistys valitti 7.3.1995 kaupunginhallituksen päätöksestä Turun ja Porin lääninoikeudelle. Se taas tyrmäsi Omakotiyhdistyksen valituksen saman vuoden elokuussa.

Alueelle rakennettavan lasten puuhamaan nimeksi oli nyt tulossa Peikkomaa, ja melkoinen peikko se hirvensalolaisesta näkökulmasta katsottuna olikin. Alueelle oli suunniteltu mönkijämoporataa, jonka ilmoitettuja melupäästöarvoja pidettiin epäilyttävän alhaisina. Lähin asuinrakennus oli kaavaillusta radasta 50 metrin päässä. Niin ikään

oli alueelle tulossa esiintymislava, jonka äänentoistolaitteiden aiheuttama melu aiheutti pelkoja, sekä kuivalle maalle nostettava ravintolalaiva. Mäen päälle oli suunniteltu rinnekioskia, näkötornia sekä hiihtohissien vajerit ylittävää ylikulkusiltaa.

Nähtiin, että alueesta tulisi suuri maisemahaitta, ja että sen huolto- ja muu liikenne aiheuttaisi “kestämätöntä liikennerauhattomuutta”. Lisäksi vielä Hirvensalon vieräripuhdistamon kapasiteettia pidettiin riittämättömänä huvipuistolle, jolle odotettiin tulevan 100 000 kävijää kesässä.

Peikkomaalle oltiin hakemassa rakennuslupaa, ja siihen liittyen oli kaupungin ympäristönsuojelulautakunta käsittelemässä tehtyä ympäristölupahakemusta. Omakotiyhdistys lähetti elokuussa 1995 lautakunnalle muistutuskirjelmän, jossa kiinnitettiin huomiota edellä esillä olleisiin ympäristöhaittoihin. Samaan aikaan oli lääninoikeuden hylkäämä yhdistyksen valitus lähdössä viimeiseen valitusasteeseen, korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Peikkomaasuunnitelmat kuivuivat kuitenkin äkkiä kasaan ikään kuin omalla painollaan. Ympäristönsuojelulautakunta ilmoitti syyskuussa, että huvipuistohanke oli peruuntunut, ja että ympäristölupa-

hakemus oli vedetty pois käsittelystä. Peikko oli siis siltä erää poistunut. Kylmäkiskoiseksi loppukaneetiksi koko episodille tuli vielä Omakotiyhdistyksen valitus korkeimmasta hallinto-oikeudesta bumerangina takaisin vuoden 1996 tammi-kuussa. Valitus oli siis vielä kerran hylätty.

Uusien omistajien johdolla rapistui sittemmin slalomkeskuksen talviurheilutoiminta nopeassa tahdissa. Mäkiä hoidettiin huonosti, ja käyttömaksut kallistuivat huomattavasti. Vuonna 1998 alueen huonoon hoitoon tuskastunut urheiluseura Turun Slalomseura ry osti alueen laitteet ja rakennukset ne omistaneelta kahdelta osakeyhtiöltä Turun kaupungilta saamansa lainan

Yllä: Rinneautotoiminta on ollut myös Hirvensalon Omakotiyhdistyksen mielestä laskettelurinteiden alueelle sopivaa kesäkäyttöä. Kuva: Markus Salo.

avulla. Slalomseura halusi keskittyä omimpaan alaansa, talviurheilutoimintaan. Itse maa-alue pysyi kuitenkin vuokrattuna yhtiölle, jonka nimi oli Lasten Maailma Oy.

Vuodesta 2001 lähtien Hirvensalon laskettelumäki on ollut myös kesäkäytössä. Silloin yritys nimeltä MCC Action Oy aloitti siellä rinneautotoiminnan.

Yhteistoimintaa muiden järjestöjen kanssa

Hirvensalon Omakotiyhdistys on jäsenmäärällä mitattuna suurin saarella toimivista järjestöistä. Vuosikymmenien saatossa se on tehnyt runsaasti yhteistoimintaa sellaisten järjestöjen ja organisaatioiden kanssa, joilla on sen kanssa ollut samoja päämääriä Hirvensalon kehittämisen sekä pientaloasumiseen liittyvien asioiden kanssa. Vuonna 1984 perustettu Hirvensalo-seura on ollut pitkään luonnollinen yhteistyötaho, jonka kanssa on tehty esimerkiksi yhteisiä julkilausumia. Muita tärkeitä saaren järjestöjä ovat olleet esimerkiksi Lounais-Suomen syöpäyhdistys, urheiluseura Hirvensalon heitto, Hirven-

salon Marttayhdistys, Hirvensalon nuorisoseura ja Lions Club Turku/ Archipelago.

Turun pienkiinteistö- ja omakotiyhdistysten katto-organisaatioon Turun pientalojen keskusjärjestö ry:hyn on Hirvensalon Omakotiyhdistys kuulunut vuodesta 1949 lähtien. TPK:n toimintaan osallistuminen on ollut vuosikymmenien ajan osa yhdistyksen johtokunnan jäsenten toimenkuvaa. Keskusjärjestön johtokunnan toimintaan on Omakotiyhdistyksen vuosikokous aina valinnut keskuudestaan edustajan – useimmiten edustajana on toiminut yhdistyksen puheenjohtaja – sekä varaedustajan. TPK:n vuosikokoukseen on edustajia lähetetty aina useampiakin.

Matti Äärilä

Omakotiyhdistyksen toimintaa Hirvensalopäivillä ovat olleet esimerkiksi siltakeräys hyväntekeväisyyteen sekä lentopalloturnausten järjestäminen.

Merkittävin TPK:n piirissä toteutettu asia 1990-luvun lopulla oli sähköenergian kilpailutus. Silloisen uuden sähkölain myötä saivat yritykset ja kotitaloudet hankkia sähkönsä vapaasti haluamaltaan yhtiöltä. Eri sähköntoimittajilta pyydettiin TPK:n jäsenyhdistysten jäsenluetteloihin perustuvat tarjoukset. Puitesopimus solmittiin sen jälkeen Turku Energia Oy:n kanssa. Uuden sähkösopimuksen tuomat edut näkyivät samantien myös Hirvensalon Omakotiyhdistyksen toiminnassa: se sai nopeassa tahdissa reilut sata uutta jäsentä.

Hirvensalon eri yhdistysten suuri yhteinen vuosittainen voimainponnistus on Hirvensalopäivien nimellä kulkeva tapahtumakokonai-

suus. Vuodesta 1984 asti järjestettyjen Hirvensalopäivien isä on mies nimeltä Matti Äärilä.

Hirvensalopäivien toteutuksen suunnittelusta vastaa toimikunta, jossa myös Hirvensalon Omakotiyhdistyksellä on edustus. Omakotiyhdistys on päivien yhteydessä toteuttanut erilaisia omia aiheitaan ja esimerkiksi suorittanut perinteistä siltakeräystä. Lisäksi on yhdistys päivien aikana järjestänyt suuren suosion saaneita lentopalloturnauksia.

Vuonna 1995 aloitti Hirvensalossa toimintansa ns. Terve Turku –projekti. Omakotiyhdistyksen edustajaksi siihen tuli ensimmäisessä vaiheessa Marja-Liisa Salminen. Projektin yhteydessä

Matti Äärilä

puuhattiin esimerkiksi Moikoisten Sorttamäkeen uimarantaa, jonka rakentamisesta Terve Turku –projekti teki erinäisten muiden tahojen kanssa kaupungille aloitteen. Kiinteistö- ja rakennustoimen lautakunta hyväksyi kaavoitusosaston laatiman uimarannan alustavan yleissuunnitelman vuonna 1997, ja uimaranta rakennettiin sen jälkeen. Terve Turku –projektin toiminta levisi aluetyökokeiluna myös Kaksikerran ja Satavan saariin, ja siitä tuli osa Turun kaupungissa toteutettua aluekumppanuustoimintaa. Aluetyötä toteutettiin alueella sittemmin nimellä Terve Hirvensalo-Satava-Kaksikerta.

Hirvensalopäivät järjestettiin vuonna 1999 jo kahdeksatta kertaa kolmipäiväisenä tapahtumakokonaisuutena. Sorttamäen uimaranta vihittiin käyttöön niiden yhteydessä, ja sunnuntai-ilta huipentui Hirvensalon Omakotiyhdistyksen 60-vuotisjuhliin Lounais-Suomen syöpäyhdistyksen omistamassa Meri-Karinassa. Illalla Keijo Korkka julistettiin vuoden hirvensalolaiseksi, ja hän sai kunniakirjan sekä ylleen asiaankuuluvat käädyt.

Edunvalvontatoimintaa ja sisäistä kehitystä

Omakotiyhdistyksen jäsenmäärä kasvoi Tapio Heinon puheenjohtajakaudella vuosituhannen vaihteen molemmin puolin melkein pärajähdysmäisesti. Vuonna 1998 oli jäseniä noin 400. Kaksi vuotta myöhemmin oli jäsenmäärä noussut jo 650:een, ja vuosikymmenen puolivälissä oli jo 800 jäsenen rajapyykki ylitetty. Kasvu jatkui yhä. Kehitys heijasti osaltaan saaren asukasmäärän kasvua – toisaalta siihen vaikutti myös edellä mainittu sähkösojimus – ja kasvu lisäsi myös yhdistyksen johtokunnan tunnetta vastuusta.

Yksi yhdistyksen keskeisistä toiminta-alueista on perinteisesti ollut Hirvensalon liikenneyhteyksien kehityksen seuranta. Uusien alueiden rakentaminen nosti aiheen entistä tärkeämpään asemaan. Ainoa saarelle johtava tie alkoi ruuhkautua ajoittain erittäin pahasti. Kaksikerrantielle oli todella vaikea päästä kolmioiden takaa, koska kaupunkiin menevää yhtenäistä liikennettä ei ollut katkaisemassa ainuttakaan liikennevaloa. Vakavia liikennevaaroja oli tarjolla niin jalankulkijoille, pyöräilijöille kuin autoilijoillekin. Lisäksi osoittautui, että aamuruuhkien yhteydessä oli sillalta pois päin johtavien väylien kapasiteettiä.

Hirvensalon Omakotiyhdistyksen 60-vuotisjuhlat vuonna 1999 järjestettiin Hirvensalopäivien yhteydessä. Kuvassa yllä yhdistyksen tuolloinen johtokunta koolla. Ylärivissä vasemmalta Jari Hlavaty, Hannu Stenman, Risto Järvinen, Hannu Harittu ja Vesa Järvinen. Keskirivissä Keijo Korkka, Reijo Vuola, Kullervo Nevalainen, Esa Lehtinen ja Holger Vilja. Eturivissä Kaarina Lautkankare, Marja-Liisa Salminen, Tapio Heino, Ursula Roslöf, Terttu Tahvanainen ja Anne Heikell-Laine. Kuvasta puuttui Anne Enberg.

teetti riittämätön. Ruuhkia syntyi etenkin Marttiin ja Portsaan.

Omakotiyhdistys laati liikenteen epäkohtia eritteleviä kirjeitä kaupunginhallitukselle ja kiinteistölautakunnalle sekä yksin että yhdessä muiden tahojen kuten Kaks-kertaseuran, Hirvensalo-Seuran, Satavan Pientaloyhdistyksen ja Hirvensalo-Kaksikerta-aluetyöryhmän kanssa. Nähtiin, ettei kau-

punki ollut uusia asuinalueita kaa-voittaessaan samanaikaisesti huolehtinut liikenneyhteyksien kehittämisestä eikä liikenneturvallisuuden ylläpidosta.

Liikenneongelmien vuoksi Omakotiyhdistys teki konkreettisia ehdotuksia ja ehdotti esimerkiksi, että Kaksikerrantien alkupään risteyksiin asennettaisiin liikennevalot.

Lapsiin ja nuoriin liittyvät asiat ovat olleet kysymyksiä, joihin on jouduttu kiinnittämään huomiota vuosikymmenestä toiseen. Wäinö Aaltosen koulua oli laajennettu 90-luvulla, ja sen mukanaan tuomia parannuksia tervehdittiin ilolla; huolta aiheutti kuitenkin koululaisten liikenneturvallisuus.

Esimerkiksi Kaksikerrantien ja Koulumestarinkadun risteys oli vaarallinen, koska koululaiset ylittivät tien sen kohdalta suojatietä käyttäen eivätkä käyttäneet kauemaksi ostoskeskuksen tuntumaan sijoitettua alikulkutunnelia. Omakotiyhdistys lähestyi kaupunginhallitusta kirjeellä, jossa ehdotettiin vilkkuvaloilla varustettujen varoitusliikennemerkkien pystytystä suojatien molemmin puolin. Sellaiset paikalle sittemmin rakennettiin. Kehityksen viimeisessä vaiheessa ne muutettiin liikennevaloiksi.

Ympäristöasiat nousivat ajan hengen mukaisesti esille myös Omakotiyhdistyksen toiminnassa 1990-luvun lopulle tultaessa. Yhdistys osallistui ahkerasti keväisin romujen ja ongelmajätteen keräykseen Hirvensalossa, ja vuosituhannen vaihteessa saatiin aikaan yhdistyksen, kaupungin ja yksityisyrittäjyyden kolmikantayhteistyöllä hiihtokeskuksen edessä olevalle tontille uusi kierrätysjättepiste.

Omakotiyhdistyksen aloit-

teesta Hirvensalo valittiin kaupungin yhdeksi kierrätyspisteiden kokeilutoiminnan toteutuskohteeksi. Kaupunginpuutarha toteutti hankkeen aluesuunnittelun töineen, SäkkiVäline Oy toimitti paikalle kierrätysastiat, ja Omakotiyhdistys istutti talkoilla puut ja pensaat sekä lupautui vielä seuraamaan kierrätyspisteen toimivuutta.

Jätehuoltoon liittyen toteutti Omakotiyhdistys lisäksi vuonna 2005 jätekuljetusten hintojen kilpailutuksen puheenjohtajansa Hannu Haritun johdolla. Kilpailutuksen tuloksena saatiin aikaan sopimus Lassila & Tikanoja Oyj:n kanssa. Sopimus takasi yhdistyksen jäsenille alhaisemmat jätekuljetushinnat.

Erilaisia teemailtoja, joilla jäsenistölle on jaettu tietoa Hirvensaloon tahi omakotiasumiseen liittyvistä asioista, on Omakotiyhdistys järjestänyt vuosien mittaan lukuisia. Vuonna 2002 järjestettiin esimerkiksi puutarhailta, jonka erikoisasantuntijana oli kaupungin ylipuutarhuri Arno Kasvi. Liikenneongelmien alkaessa korostua seuraavana vuonna järjestettiin liikenneilta. Insinööri Matti Salonen kaupungin liikennesuunnittelusta selvitti siellä liikennesuunnitelmia koskien Hirvensalon sillan molempia puolia. Vuonna 2005 oli energiaillan vuoro. Siellä kerrottiin omakotiasumisen erilaisista lämmitysjär-

Kierrätysjätepiste Hirvensalossa. Kuva: Markus Salo.

jestelmistä sekä niiden saneerauksista.

Yhdistyksen tiedotustoiminta on käynyt läpi monenlaisten vaiheiden. Vuoden 1987 päätös tehostaa tiedotustoimintaa kuivui osittain kasaan, kun kaksi kertaa vuodessa ilmestyväksi kaavaillun tiedotuslehden laatiminen jäi liiaksi puheenjohtajan ja sihteerin harteille.

Sittemmin yhdistys julkaisi tiedotteitaan sekä erinäisiä artikkeleita muiden organisaatioiden kuten Turun pientalojen keskusjärjestön sekä Terve Turku –aluetyöryhmän lehdissä. Jälkimmäisen tahon tiedotuslehden säännöllinen julkaiseminen kuitenkin päättyi

vuonna 2007, ja silloin tehtiin Omakotiyhdistyksen piirissä päätös oman lehden toiminnan elvyttämisestä. Yhdistyksen tiedottajina toimivat tuona vuonna johtokunnan jäsenet Ursula Roslöf ja Toni Stening, ja ensin mainitun johdolla alettiin toimittaa tiedotuslehtistä nimeltä Hirvensalon Omakotisanomat.

Yhdistyksen omat internet-sivut pystytettiin ensimmäistä kertaa vuonna 2002, ja niitä ovat sittemmin laajentaneet ja päivittäneet Toni Stening ja Hannu Harittu. Vuonna 2007 sivut siirrettiin Turun pientalojen keskusjärjestön palvelimelle. Vielä myöhemmin sivut pystytettiin omalle palvelimelle.

Jäsenmäärän kasvun myötä piti jotkin yhdistyksen toiminnoista ulkoistaa. Kävi esimerkiksi selväksi, että yhdistyksen oli syytä palkata taloushallintoliiton hyväksymä tili-toimisto hoitamaan yhdistyksen kirjanpitoa. Hannu Harittu, Matti Puhakka ja Kullervo Nevalainen pyysivät tarjoukset kolmelta tilitoimistolta. Tehtävään valittiin tarjoutusten vertailun jälkeen Tili- ja toimitopalvelu Sulka. Niin ikään annettiin yhdistyksen jäsen- ja venevalkama-maksujen laskutus ja perintä Sampopankin järjestöpalvelun tehtäväksi. Viimeksi mainittu tehtävä siirrettiin sittemmin Viestintäharju Oy:ltä tilatun sähköisen järjestelmän avulla hoidettavaksi.

Huvi- ja virkistystoimintaa

Yhdistyksen perinteisiä jäsenilleen tarjoamia yhteistoimintamuotoja ovat olleet erilaisten juhlien ja retkien järjestäminen. Niiden järjestelyistä on huolehtinut ennen kaikkea huvitoimikunta, joka ensimmäistä kertaa yhdistykseen perustettiin jo vuonna 1946. Teatterimatkat lähikuntiin ja kauemmaskin sekä matkat esimerkiksi Tallinnaan ja Viipuriin ovat viime vuosikymmeninä tuoneet virkistystä monen yhdistyksen jäsenen elämään. 2000-luvulla

huvitoimikunta muutettiin nimeltään virkistystoimikunnaksi.

Erilaisten joulujuhlien sekä joulunaikaan sijoittuvien tilaisuuksien järjestäminen on ollut yksi yhdistyksen pitkäaikaisimmista toiminnoista. Vuodesta 1963 lähtien yhdistys järjesti jäsenilleen yhteisiä joulujuhlia, joita kutsuttiin myös puurojuhliksi. Vuonna 1993 puurojuhlan järjestäminen estyi; seuraavana vuonna järjestettiin joulujuhlat, jotka oli suunnattu aiempaa selkeämmin erityisesti lapsille. Sittemmin joulujuhlien järjestämisestä luovuttiin kokonaan. Sen päätöksen jälkeen on Omakotiyhdistys toiminut isäntänä sekä mm. järjestänyt tarjoilua Hirvensalon kirkossa aivan joulun alla järjestettävässä Lasten kauneimmat joululaulut –tapahtumassa.

Omat kesäjuhlat yhdistys järjesti ensimmäistä kertaa vuonna 2007. Tapahtumapaikkana oli Pikisaaren meripaviljonki, jossa oli tarjolla saaristolaispöydän antimia sekä elävää musiikkia. Juhlat olivat erittäin onnistuneet, ja perinnettä jatkettiin seuraavana vuonna samassa paikassa.

Yksi yhdistyksen johtokunnan perinteisistä toimintamuodoista on ollut jäsenten muistaminen näiden merkkipäivien yhteydessä. Monet pitivät arvossaan johtokunnan jäsenten tekemiä onnittelukäyntejä,

Pikisaaren Meripaviljonki, jossa Hirvensalon Omakotiyhdistys on vuodesta 2007 lähtien järjestänyt onnistuneesti omia kesäjuhliiaan. Kuva: Matti Äärilä.

joista piti jäsenmäärän kasvaessa vähitellen luopua. Onnittelukäynnit pitivät yllä kosketusta jäsenistön kenttään. Sitten yhdistykselle painatettiin omia onnitteluadresseja, joita on käytetty merkkipäiväonnitteluissa. Vastaavasti on jäsenistössä sattuneiden kuolemantapausten kohdalla käytetty yhdistyksen suru-adresseja.

Vuonna 2005 yhdistys sai lahjoituksena Pikisaaresta mökin, joka sijaitsee kaupungin vuokratontilla. Kunnostuksen tarpeessa ollut mökki saatiin ehdoitta, ja silloin piti harkita, otetaanko se yhdistyksen omaan käyttöön vai myydäkö se.

Pohdiskelujen jälkeen päädyttiin jälkimmäiseen vaihtoehtoon.

Hirvensalon osayleiskaava 2020

Turun kaupunginvaltuusto hyväksyi maaliskuussa 1997 kaupungin uuden yleiskaavan yleistavoitteet sekä keskeiset mitoituserusteet. Sitä kutsuttiin nimellä yleiskaava 2020. Yleiskaavaluonnoksen hahmottelu eteni maankäyttöstrategian laatimisella. Kaupungin kaavoitusosasto esitteli kolme erilaista skenaariota, joiden mukaan kaupungin kasvu

voisi kehittyä. Kaupunginvaltuusto teki päätöksen maankäyttöstrategiasta joulukuussa 1998, ja sen pohjalta laadittiin kaksi yleiskaava-vaihtoehtoa sekä niihin liittyneet ympäristö- ja sektorikohtaiset tavoitteet. Yleiskaavaluonnos valmistui 26.10.1999, ja kaupunginvaltuusto hyväksyi yleiskaavan reilua vuotta myöhemmin. Lopullisesti se vahvistettiin vuonna 2001.

Vuosituhanen alussa voimaan tullut uusi maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää, että kaavoitussuunnittelun on oltava vuorovaikutuksellinen prosessi, jossa kansalaisilla ja järjestöillä on oma sananvaltansa. Yleiskaavoitusprosessi etenikin Turun kaupunginhallituksen, kiinteistö- ja rakennustoimen lautakunnan, kaupungin asukkaiden sekä erilaisten järjestöjen vuoropuheluna. Erilaisia kuulemis- ja yhteistoimintatilaisuuksia järjestettiin lukuisia, ja kaavoitusluonnoksesta esitettiin lausuntopyyntöjä.

Myös hirvensalolaiset pääsivät mukaan prosessiin oman alueensa kaavoitukseen liittyen. Hirvensalon osayleiskaavaluonnos valmistui vuonna 1997, ja sitä kommentoimaan perustettiin Hirvensalon osayleiskaavan seuranta- ja vuorovaikutustyöryhmä, jonka jäsenet koostuivat muutamista kaupungin sekä hirvensalolaisten

Erilaisia näkökulmia rakentamiseen Hirvensalossa. Kuvat: Kristian Lehtonen ja Markus Salo.

yhdistysten edustajista. Ryhmän puheenjohtaja oli Hirvensalo-seuran puheenjohtaja Lasse Suonpää, ja Omakotiyhdistystä ryhmässä edusti sen puheenjohtaja Tapio Heino. Ryhmän sihteerinä toimi kaupungin

asemakaavapäällikkö Timo Hintsanen, jonka toimenkuvaan kuului Hirvensalon kaavoituksen vetäminen. Työryhmä kokoontui tiiviiseen tahtiin. Se sai valmiiksi Hirvensalon pientalovaltaisen rakentamisen tärkeyttä korostavan raporttinsa lokakuussa 1998.

Kaupungin kaavoitusosasto sai valmiiksi oman lopullisen yleiskaavaehdotuksensa kuukautta myöhemmin. Se aiheutti pettymyksiä – koettiin, ettei työryhmän asettamia tavoitteita ollut otettu tarpeeksi huomioon – ja poiki muun muassa kiivaan asukaskokouksen, jonka yhteydessä sanan säilä heilui arrottomalla tavalla.

Tapio Heino ja Hirvensalon Omakotiyhdistys olivat kuitenkin koko lailla tyytyväisiä siihen, että pääsivät mukaan osayleiskaavan valmisteluun. Nähtiin, että yhdistyksen toivomukset olivat tulleet kohtuullisesti huomioiduiksi. Niin ollen ei Omakotiyhdistys nähnyt tarpeelliseksi laatia valitusta tahi muistutusta yleiskaavaehdotuksesta. – Osayleiskaava 2020 sai kaupunginvaltuuston hyväksynnän 23.8.1999, ja ympäristöministeriö vahvisti sen 22.1.2001.

Omakotiyhdistyksen piirissä pidettiin hyvänä osayleiskaavan perusfilosofiaa, joka tukeutui kahden kehämäiseen, koko saaren kiertävään tielenkkiin sekä niiden varrella sijaitsevien kylämäisten asuinalueiden helminauhamaiseen kokonaisuuteen. Saaren pohjoisiin sisäosiin sekä eteläisempään, itälänsi –suuntaiseen mäki-alueeseen keskittyvää viherverkkosuunnitelmaa kannatettiin sitäkin, kuten myös luonnon monimuotoisuuteen ja

harvinaisiin luontotyypeihin kuuluvien kohteiden suojelusuunnitelmia. Edelleen kiiteltiin sitä, ettei uusien asuntoalueiden yhtiömuotoinen rakentaminen ulottunut missään rantaan asti.

Eniten näree vahvistetussa osayleiskaavassa aiheutti Hirvensalon pohjoisosissa sijaitsevan Arolan alueen asemakaavoittaminen kerrostaloalueeksi. Vanhaan rakennuskantaan sopivat suunnitelmat puukerrostaloista oli haudattu. Pelättiin, että alueesta muodostuisi "toinen Haarla". Toisaalta esimerkiksi rakennusarkkitehti Risto Eräpuro vakuutti *Turun Sanomissa* vuosituhaten vaihteessa, että Haarlan virheitä ei tulla toistamaan. "Arola on aivan toista", esitti hän näkemyksensä.

Osayleiskaavan kehittäminen jatkui seuraavina vuosina. Turun kaupunginvaltuuston valtuustoryhmien välisellä hallintosopimuksella päätettiin Hirvensalon osayleiskaavan uudistamisesta. Kaavan tarkistus pantiin vireille keväällä 2007, ja tarkoitus oli tutkia erityisesti täydentämis- ja tiivistämiskentamista.

Saman vuoden syyskuussa palkattiin tarkistustyötä tekemään ulkopuolinen konsulttiryitys, arkkitehtitoimisto nimeltä A-konsultit Oy. Tähtäin oli silloin vuodessa 2030, jolloin

Hirvensalo olisi peräti noin 18 000 asukkaan kaupunginosa.

Hirvensalon Omakotiyhdistyksessä tilanteen kehitystä seurattiin aktiivisesti mm. johtokuntaan perustetun kaavoitustyöryhmän avulla, jonka puheenjohtajana toimi Tapio Heino. Työryhmä kokoontui säännöllisesti pitämään palavereja kaupungin kaavoitusosaston kanssa. Työryhmän erityisiä kiinnostuksenkohteita olivat liikenneyhteyksien parantaminen uuden sillan avulla, kaavoituksen toteutus kokonaisuutena sekä sillan teon jälkeen liikenneväylien täydentäminen ja yhteensovittaminen sillan mahdollistamien yhteyksien käyttöönottamiseksi. Erityisesti kaavoituksen "tilkkutäkkimäisyys" sekä "sirpalemaisuus" olivat asioita, joita Omakotiyhdistyksen piirissä oli perinteisesti opittu kavahtamaan.

A-konsultit Oy laati keskustelun avaukseksi kolme rakennemallia, joita käytiin sen jälkeen läpi erilaisissa asukasilloissa. Seuraavassa vaiheessa Turun yleiskaavaosasto jakoi Hirvensalon kuuteen alueeseen ja esitti kunkin kohdalla ratkaisua, jonka pohjalta osayleiskaavaluonnos tehtäisiin. Perusajatuksena oli se, että saaren pohjoisosaan, Lauttarannan kaupunginosaan tulisi aluekeskus ja lounaisosaan merellinen saaristo-kaupunki. Ajatus aluekeskuksesta

kuului jo osayleiskaava 2020:n keskeisiin periaatteisiin. Hiihtokeskuksen pohjoispuolelle oli suunniteltu palvelukeskusta, johon sijoittuisi kauppoja, koulu, kirjasto, päiväkotia, senioriasuntoja sekä liikuntatiloja. Palvelukeskuksesta pohjoiseen puolestaan nousisi pienkerrostaloja. Kyseessä olisi eräänlainen “Hirvensalon keskusta”. Toinen silta ylittäisi Pitkäsalmen Moikoisten pohjoispuolelta, ja myöskin tuntumaan tulisi erilaisia palveluita.

Toisen sillan rakentamisesta ja sijainnista on taitettu peistä pitkään. Jo vuonna 2004 vahvistetussa Turun kaupungin maakuntakaavassa sen paikaksi osoitettiin Moikoisten sekä mantereen puolella Ispoisten uimarannan välinen alue. Nähtiin, että saarilta mantereelle tuleva liikenne ohjautuisi väljemmälle, kaupungin sisäiselle kehävällylälle, Ete- läkaarelle, ja sitä kautta pois Martinmäen ruuhkautuvalta katuverkolta. Omakotiyhdistys näki, että liikenne tulisi siitä huolimatta ruuhkautumaan Aurajoen ylittävillä silloille. Se ehdotti tunnelin rakentamista sataman alitse Latokarista Satamakadun päähän, siis joen toiselle puolen. Lisäksi tunneli ei rikkoisi maisemaa samalla tavoin kuin silta.

Tunneliehdotus ei saanut päättäjien taholta kovin lämmintä

vastaanottoa varsinkaan kalleutensa vuoksi.

Lopuksi

Suomi on yhdistystoiminnan luvattu maa. Yhdistys etujärjestönä ja suuriakin hankkeita toteuttavana aktiivisena toimijana on perinteinen osa suomalaista kansalaisyhteiskuntaa. piirre. Hirvensalon Omakotiyhdistyksen toiminnassa on aina näkynyt suomalaisen yhdistystoiminnan voima.

“Asiat eivät tapahdu itsestään”, sanoi tämän kirjoittajalle eräskin yhdistyksen johtokunnan jäsen; siihen lauseeseen voisi kiteyttää lopulta koko yhdistyksen 70-vuotisen historian.

Asiat eivät tapahdu itsestään, eikä ilman ponnisteluja voi ikinä saavuttaa mitään. Yhdistyksen toiminnan pyörittäminen sopii ennen kaikkea ihmisille, jotka vapaa-aikanaan mielellään rentoutuvatkin työnteon parissa. Tässä teoksessa ovat etenkin Pitkäsalmen venevalkaman perustaminen sekä, sittemmin, sen ylläpito esimerkkejä, joissa tuo asia näkyy suorastaan tyylipuhtaana. Suomalainen talkoohenki ja halu saada käyttämättömät mahdollisuudet toteutumaan ovat niissä kaikkialla läsnä. Melkeinpä voisi

puhua raivaajahengestä. Lisäksi asiaan liittyy yksittäisten ihmisten ominaisuuksia, joista sinänsä Suomessa on harvoin meteliä pidetty: rohkeutta, ennakkoluulottomuutta ja korkeaa työmoraalia.

Ajat muuttuvat, ihmiset muuttuvat, kulttuuri muuttuu. Hirvensalon Omakotiyhdistyksenkin muuttuu, niin kuin se on aina muuttanut. Sukupolvet vaihtuvat ja ihmiset vaihtuvat. Silti on myös jotain, mikä aina pysyy samana. Se voi vain olla jotakin, mitä on vaikea sanoin selittää.

Omakotiyhdistyksen perustajat ja ensimmäiset puheenjohtajat kuuluivat sukupolveen, joka on jo aikoja sitten siirtynyt ajasta ikuisuuteen. Sen sukupolven henkiä perusrakenteita voisi nykyihmisen olla vaikea ymmärtää. Vuonna 2009 on Hirvensalon Omakotiyhdistys taas toiminut monien sellaisten asioiden parissa, joita tuo sukupolvi ei voisi enää helposti alkuunkaan ymmärtää. Silti kaikissa yhdistyksen toimissa on aina ollut myös jotakin universaalisti ymmärrettävää. Se on ollut ennen kaikkea pyyteettömän vapaaehtoistyön arvon tunnustamista.

Kuvat: Matti Äirilä

Matti Äärilä

Hirvensalon Omakotiyhdistys ry:n puheenjohtajat 1989-2009

Keijo Korkka 1984-89
Hannu Stenman 1989-93
Risto Järvinen 1993-98
Tapio Heino 1998-2004
Hannu Harittu 2004-

